

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเป็นที่ตระหนักกันดีว่าทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องหวงแหนและช่วยกันรักษา ประเทศต่างๆ ได้เริ่มตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะความหลากหลายของทรัพยากรพรรณพืช การใช้ประโยชน์จากพืช รวมทั้งวิวัฒนาการพืชพรรณต่างๆ จะหมดสิ้นไปก่อนที่จะได้รับการศึกษาหรือใช้ประโยชน์ ดังนั้นรัฐบาลจึงได้จัดตั้งองค์การสวนพฤกษศาสตร์ขึ้นในปี 2535 และต่อมาในปี 2537 สวนพฤกษศาสตร์แห่งแรกที่จังหวัดเชียงใหม่ได้รับพระราชทานนามว่า “สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์” ซึ่งเป็นสวนพฤกษศาสตร์แห่งแรกในประเทศไทย เพื่อมุ่งหวังให้เป็นองค์กรสำคัญที่จะผลักดันให้ประเทศไทยได้รับผลประโยชน์ดังนี้

1. เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการศึกษาวิจัย ทางด้านทรัพยากรพันธุ์พืช
2. เพื่อทำหน้าที่รวบรวมพรรณไม้ชนิดต่าง ๆ นำมาจัดปลูก ขยายพันธุ์ โดยเฉพาะไม้หายาก ไม้ประจำถิ่น และไม้ที่กำลังจะสูญพันธุ์
3. เพื่อให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจตามธรรมชาติที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของประเทศ
4. เพื่อเป็นแหล่งปลูกฝังเยาวชน และบุคคลทั่วไปให้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ดังนั้นจะเห็นได้ว่างานของสวนพฤกษศาสตร์เกิดประโยชน์ที่สำคัญหลายด้านที่สำคัญคือ ด้านวิชาการ ด้านการท่องเที่ยวและสันตินาการ ซึ่งเมื่อนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมสวนพฤกษศาสตร์แห่งนี้จะได้รับประโยชน์หลายๆด้านพร้อมกัน

โดยทั่วไปนักท่องเที่ยวจะเพลิดเพลินกับการชมการจัดแสดงพรรณพืชในกลุ่มอาคารเรือนกระจกซึ่งได้รวบรวมพรรณไม้ชนิดต่างๆไว้จำนวนมากเช่นพรรณไม้ป่าดิบชื้นพืชกลุ่ม บัว เฟิร์น กระบองเพชร สมุนไพร ไม้หายาก ไม้ประดับ นอกจากนี้ยังมีสถานที่น่าสนใจอื่น อาทิ พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ เรือนรวมพรรณกล้วยไม้ไทย แปลงรวมไม้พรรณวัลยชาติ สวนรุกขชาติ สวนดอกไม้และ

นำตกผู้เข้าชมส่วนใหญ่จะได้รับประโยชน์ทางการท่องเที่ยวสวนสาธารณะ และจะได้รับความรู้ทางด้านวิชาการ

จากป้ายชื่อสื่อความหมาย ซึ่งมีข้อมูลพื้นฐานต่างๆ เช่นการใช้ประโยชน์ แหล่งที่พบ ระยะเวลาออกดอกผล ฯลฯ นอกจากนี้ นักวิชาการ นักเรียน นักศึกษา และ ผู้สนใจทางด้านพันธุ์พืชจะสามารถหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับชนิดพันธุ์พืชของประเทศหรือของโลกได้จาก หอพรรณไม้ศูนย์ข้อมูลพืชและห้องสมุดทางพฤกษศาสตร์ของสวนพฤกษศาสตร์แห่งนี้ รวมทั้งจากแปลงรวมพันธุ์พืชและเส้นทางชมธรรมชาติอันเป็นห้องเรียนทางธรรมชาติที่สำคัญสำหรับนักเรียนนักศึกษา ดังภาพ 1.1

ภาพ 1.1 ด้านหน้าสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์

ในการจัดสร้างสวนพฤกษศาสตร์แห่งนี้เป็นรัฐบาลได้ให้การสนับสนุนจัดสรรงบประมาณทั้งโครงการตั้งแต่ปี 2536 จนถึงปัจจุบัน โดยได้รับเงินอุดหนุน 2 ประเภท คือ

1. งบอุดหนุนทั่วไป เป็นเงินอุดหนุนเพื่อการดำเนินการปกติ เช่น เงินเดือน ค่าใช้สอย วัสดุ
2. งบลงทุน เป็นเงินอุดหนุนเพื่อจัดสร้าง ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน สิ่งปลูกสร้าง จัดซื้อครุภัณฑ์ต่างๆ โดยมีงบจัดสรรจากรัฐบาลดังตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 ตารางแสดงเงินสนับสนุนจากรัฐบาล

(หน่วย:บาท)

ปีงบประมาณ	รายได้เงินอุดหนุนจากรัฐบาล	งบลงทุนจากรัฐบาล	รวมงบประมาณได้รับ
2536	10,000,000.00	-	10,000,000.00
2537	20,000,000.00	40,000,000.00	60,000,000.00
2538	9,945,250.00	3,862,000.00	13,807,250.00
2539	27,041,900.00	52,611,000.00	79,652,900.00
2540	35,318,014.44	266,713,527.50	302,031,541.94
2541	38,780,660.57	209,929,847.26	248,710,507.83
2542	46,050,476.80	50,193,356.90	96,243,833.70
2543	39,834,808.96	15,266,873.29	55,101,682.25
2544	44,625,492.60	22,796,609.18	67,422,101.78
2545	46,849,110.20	16,625,111.00	63,474,221.20
2546	50,797,950.45	8,699,130.57	59,497,081.02

ที่มา:จากการรวบรวมข้อมูล

ทั้งนี้ได้นักท่องเที่ยวเข้าเที่ยวชมเพิ่มขึ้นมากทุกๆ ปี ดังสถิติ ดังตารางที่ 1.2

ตาราง ที่ 1.2 ตารางแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์

ปีงบประมาณ	คณะเข้าเยี่ยมชม ชม (คน)	Growth Rate %	นักท่องเที่ยว ไทย (คน)	Growth Rate %	นักท่องเที่ยว ชาวต่าง ประเทศ (คน)	Growth Rate %	รวม (คน)	Growth Rate %
2536	2,400	-	-	-	-	-	2,400	-
2537	9,300	288	-	-	-	-	9,300	288
2538	12,000	29	-	-	-	-	12,000	29
2539	3,157	-74	11,000	-	4,500	-	18,657	55
2540	6,544	107	21,939	99	6,320	40	34,803	87
2541	8,651	32	115,574	427	17,826	182	142,051	308
2542	10,981	27	134,738	17	42,562	139	188,281	33
2543	20,546	87	171,802	28	13,598	-68	205,946	9
2544	35,143	71	185,981	8	15,603	15	236,727	15
2545	54,449	55	171,353	-8	17,445	12	243,247	3
2546	70,474	29	173,773	1	7,879	-55	252,126	4
เฉลี่ย	-	65	-	82	-	38	-	83

ที่มา:จากการรวบรวมข้อมูล

จากสถิติจะพบว่าสถานที่แห่งนี้มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทุกปี แสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่เริ่มรู้จักสวนพฤกษศาสตร์แห่งนี้มากขึ้น อีกทั้งรัฐบาลได้ส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักคุณค่าและการรักษาห่วงใยในทรัพยากรธรรมชาติด้านพืชมากขึ้น ดังภาพ 1.1

ในปี 2542 สวนพฤกษศาสตร์แห่งนี้ได้เริ่มเก็บค่าเข้าชมจากนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชม โดยมีกฎเกณฑ์ในการจัดเก็บ คือ เด็กอายุต่ำกว่า 12 ปี , ผู้สูงอายุกว่า 60 ปี และพระภิกษุสามเณรเข้าชมโดยไม่เสียค่าธรรมเนียม และเก็บค่าธรรมเนียมเข้าชม เด็ก 10 บาท ผู้ใหญ่ 20 บาท รถยนต์คันละ 30 บาท ซึ่งได้รับค่าธรรมเนียมเข้าชมและค่าบริการอื่นๆ ดังตารางที่ 1.3

ตารางที่ 1.3 ตารางแสดงค่าธรรมเนียมเข้าชมและรายได้อื่นของสวนพฤกษศาสตร์

(หน่วย:บาท)

ปี/รายการ	ค่าเข้าชมสวน	ค่าเช่าห้อง ประชุม/พื้นที่	ค่าหนังสือ/สิน ค้า	รายได้อื่น	รวม
ปี 2538	-	-	-	987,950	987,950
ปี2539	-	-	-	1,840,678	1,840,678
ปี2540	-	-	-	112,059	112,059
ปี2541	-	-	-	288	288
ปี2542	570,111	34,439	147,831	65,536	817,918
ปี2543	1,379,521	55,652	450,014	181,695	2,066,884
ปี2544	2,241,780	72,831	1,226,805	500,292	4,041,710
ปี2545	2,976,971	2,270,186	853,084	427,155	6,527,398
ปี2546	3,208,141	2,453,299	1,423,169	416,701	7,501,312

ที่มา:จากการรวบรวมข้อมูล

จากสถิติพบว่ารายได้จากการดำเนินการได้มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี ทั้งนี้สวนพฤกษศาสตร์แห่งนี้ได้มีการพัฒนาปรับปรุงสถานที่ รวมทั้งวิธีการหารายได้ต่างๆเพิ่มขึ้น เช่น การจัดทำหนังสือพรรณไม้ จัดงานประชุมสัมมนา ฯลฯ แต่ยังคงมีรายได้ไม่สอดคล้องกับรายจ่ายโดยสวนพฤกษศาสตร์นี้มีรายจ่ายเพื่อการพัฒนา (ไม่รวมค่าเสื่อมราคา) ซึ่งเท่ากับรายได้เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้ในแต่ละปีงบประมาณ เปรียบเทียบกับรายรับจากการหารายได้เองตามตารางที่ 1.4 ดังนี้

ตารางที่ 1.4 ตารางเปรียบเทียบรายรับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายการดำเนินงาน และรายรับจากการหารายได้

(หน่วย:บาท)

ปี / รายการ	รายได้เงินอุดหนุนจากรัฐบาล	รายได้จากการหารายได้	ผลต่าง	อัตราส่วนรายได้จากการหารายได้ต่อเงินอุดหนุนจากรัฐบาล
2536	10,000,000.00	-	(10,000,000.00)	-
2537	20,000,000.00	-	(20,000,000.00)	-
2538	9,945,250.00	987,950.00	(9,945,250.00)	-
2539	27,041,900.00	1,840,678.59	(27,041,900.00)	-
2540	35,318,014.44	112,059.00	(35,318,014.44)	-
2541	38,780,660.57	288.50	(38,780,660.57)	-
2542	46,050,476.80	817,918.83	(45,298,094.70)	1.63
2543	39,834,808.96	2,066,884.65	(37,949,620.28)	4.73
2544	44,625,492.60	4,041,710.58	(41,084,074.13)	7.94
2545	46,849,110.20	6,527,398.57	(40,748,867.58)	13.02
2546	50,797,950.45	7,501,312.72	(43,713,339.72)	13.95

ที่มา:จากการรวบรวมข้อมูล

จากตารางดังกล่าวจะพบว่า สัดส่วนการหารายได้เองน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์ฯ ดังนั้นสวนพฤกษศาสตร์แห่งนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาศักยภาพหารายได้ให้สอดคล้องกับรายจ่ายเพื่อลดภาระในการให้เงินอุดหนุนจากรัฐบาล ทั้งในด้านนันทนาการและวิชาการ

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาและหาแนวทางในการจัดการพัฒนาศักยภาพทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยั่งยืนของสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
2. เพื่อศึกษาข้อมูลพฤติกรรม ตลอดจนปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการใช้บริการของสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
3. เพื่อกำหนดค่าเข้าชม (Entrance fee) ในการเข้าชม

1.3. ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษาเชิงทฤษฎีและเชิงประยุกต์

ผลของการศึกษาจะสามารถใช้เป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบายในการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งในด้านการเงิน การท่องเที่ยว การให้ความรู้ การอนุรักษ์รวบรวมพันธุ์พืชและด้านอื่นๆ ของสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ อีกทั้งเป็นข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจของรัฐบาลในการจัดสรรงบประมาณเพื่อดูแลรักษาสวนพฤกษศาสตร์แห่งนี้ และสามารถทราบความเต็มใจที่จะจ่าย (Willingness to pay) ค่าเข้าชม (Entrance fee) ของสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ นอกจากนี้ สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้ไปอ้างอิง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจในการวางแผนจัดตั้งสวนพฤกษศาสตร์สาขาแห่งอื่นที่กำลังดำเนินการต่อไป และยังเป็นแนวทางให้รัฐวิสาหกิจอื่นที่ไม่แสวงหากำไรในรูปแบบเดียวกันในการดำเนินงานต่อไป

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษการพัฒนาศักยภาพทางการเงินอย่างยั่งยืน (Sustainable financial development) ของสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ในครั้งนี้ จะพิจารณาในศักยภาพ 2 ด้านประกอบกันได้แก่ศักยภาพในการหารายได้ และศักยภาพในการผลิตและบริการ อีกทั้งศึกษามูลค่าความเต็มใจที่จะจ่าย (Willingness to pay) ในการเข้าชม (Entrance fee) ของสวนพฤกษศาสตร์แห่งนี้